

volt a palotában. A herceg 1918. május 3-án érkezett Nagyváradra, monyorókeréki és monoszlói gróf Erdődy Tamás, Széchényi püspök unokaöccse kíséretében.²⁹ A pármai herceg által lakott úgynevezett „főhercegi lakosztály”³⁰ a püspöki palota első emeletén, a püspöki magánkápolna mellett volt berendezve. Két impozáns méretű terem, melyhez komorna- és inasszoba tartozott.³¹ Május 7-én a herceg szívélyes búcsúzás közben fejezte ki, hogy mennyire jól érezte magát e néhány napon át a vendéglátó püspöknél.³²

A trónörökös nagyváradi tartózkodásáról altorjai báró Apor Vilmos gyulai segédlelkész – később győri megyéspüspök – 1916. november 21-én naplójába a következő sorokat jegyezte fel: „Vucskics [Gyula] apát kanonok, szeminárium rektor [...] nagyon sok érdekes részletet mesélt el a trónörökösnek Nagyváradon való tartózkodásáról. Mint mindenütt, ott is megnyerte a szíveket és úgy látszik, jól érezte magát ezen a két héten.”³³

♦♦♦ GÖCZÉNÉ ERDŐ ZSUZSA Granadai Lajos az Oltáriszentségről

Részlet a *Doctrina Espiritual* V. értekezéséből

BEVEZETÉS

Az itt közölt fordítás elkészítésére két ok indított. Az egyik Granadai Lajos (Luis de Granada, Ludovicus Granatensis) munkáinak méltatlanul csekély ismertsége a magyar olvasók körében, a másik a Budapesten rendezett 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus közeledte. Előbbi a szerző kiválasztását indokolta, utóbbi pedig a lefordított szakaszét.

Granadai Lajos személyéről, műveiről manapság valóban alig tud a magyar nyelvű szakirodalom, idesorolva ez esetben a lelkiségi irodalmat is. A

²⁹ *A királyné fivére Nagyváradon*, in *Tiszántúl* (1918. május 3.) 4.

³⁰ A püspöki palota első emeletén létezett egy másik azonos elnevezésű lakosztály. A díszteremtől déli irányban volt a szentszéki ülésterem. A következő terem a pápai és kanonoki arcképek terme volt. Ezután következett a négy szobából álló „főhercegi lakosztály”. *Nagyvárad* 115; NÉMETHY 10.

³¹ *Lakásrekvirálás a püspöki palotában*, in *Nagyvárad* (1918. december 18.) 4.

³² *René Bourbon-pármiai herceg kirándulása*, in *Tiszántúl* (1918. május 8.) 4.

³³ *Apor Vilmos naplói I: 1915–1917* (s.a.r. Soós Viktor Attila; Győr, Győri Egyházmegyei Levéltár, 2005) 91.

19. század második felében és a múlt század első évtizedeiben ellenben neve még jóval gyakrabban előfordult különféle írásokban. Ezek többségükben pusztán említések voltak, valamely szent kapcsán utaltak rá, vagy egy-egy imádságot idéztek tőle, néhány szerző azonban behatóbban is foglalkozott vele.¹ Granadai Lajos neve vagy neki tulajdonított imák természetesen az utóbbi évtizedekben is felbukkannak, de rendszerint az eredeti mű, illetve a forrás megjelölése nélkül.² Ugyanakkor reménykeltő jelek is vannak. Nem feledkezhetünk meg például a 2004-ben Bitskey István szerkesztésében megjelent *Retorikák a barokk korból* című kötetéről, melynek zárótanulmányá külön kitér Granadai Lajosra.³

Nyilvánvaló, hogy szerzőnk kevéssé ismert volta – legalábbis részben – a fordítások hiányára vezethető vissza. Viszonylag újabban látott napvilágot retorikai munkájának két részlete, melyet Szögedi Gabriella fordított latinból.⁴ Korábban az *Olvasmányok a szent-magány alkalmára* című kiadvány közölt hosszabb részeket „a lelki élet kiváló mesterének, Granadai Lajosnak híres művéből”,⁵ ám, amint a kötet alcíméből is kiderül, a fordítás vagy inkább parafrázis valamely francia kiadás alapján készült. Tudomásunk szerint spanyol nyelvű munkáinak egyikét sem fordították még eredetiből magyarra. A jelen írás keretei között mi is csak egy rövid részletet közölhetünk, de reményeink szerint a közeljövőben elkészül egyik teljes művének magyar

¹ Vö. pl.: KÖRÖSI Albin, *A spanyol irodalom története* (Budapest, Szent István Társulat, 1930) 133–135; RÉZBÁNYAY József, *A keresztény világ legnagyobb egyházi szónokai*, in *Katolikus Szemle* (1903) 723–725; Uő, *Az egyházi szónoklat egyetemes története* [5. rész], in *Magyar Sion* (1903) 516; Uő, *Az egyházi szónoklat kézikönyve* (Budapest, Athenaeum, 1902) 127.

² Vö. pl.: *A hét szentje. Limai Szent Róza*, in *Új Ember* 72 (2016. augusztus 21.) 2; DIÓS István, *Szentek élete I–II* (Budapest, Szent István Társulat, 2009) 195; MARTON József, *A keresztény újkor* (Marosvásárhely, Mentor, 2006) 161; GRANADAI SZENT LAJOS, *Aki jelen vagy*, in *Ízleljétek és lássátok. Az Oltárszentség imakönyve* (szerk. Kindelman Győző; Budapest, Szent István Társulat, 2004) 84–85; GRANADAI SZENT LAJOS, *Imádság adventben*, in *Katolikus Kalendárium 1993* (Miskolc, Szent Maximilian, 1993) 27; GRANADAI SZENT LAJOS, Ó, isteni fényesség, <http://www.keresztenymagyarorszag.hu/bongeszoz/imak/Granadai+Szent+Lajos+%3A+%D3%2C+isteni+f%E9nyess%E9g> (2019.06.22.) = <https://www.karizmatikus.hu/imak/imaink/1373-granadai-szent-lajos-imaja> (2019.06.22.); Limai Szent Róza szűz, <https://www.magyarurir.hu/hirek/limai-szent-roza-szuz> (2019.06.22.) stb. A *Magyar Katolikus Lexikon*ban életrajzi adatai nagyrészt teljesen tévesek (pl. tanárként egyáltalán nem működött), szónoki tevékenységét és műveit a szócikk nem is említi: DIÓS István, *Lajos, Granadai*, in *Magyar Katolikus Lexikon VII* (Budapest, Szent István Társulat, 2002) 614. Itt jelezzük, hogy az ismételten felbukkanó „szent” megjelölés szintén téves. Boldoggá avatási eljárása folyamatban van.

³ BITSKEY István, *Retorikák a barokk kori Magyarországon*, in *Retorikák a barokk korból* (Csoknói Könyvtár. Források) (szerk. Bitskey István; Debrecen, a Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, 2004) 251–254.

⁴ GRANATENSIS, Ludovicus, *Az egyházi ékesszólásnak avagy a hitszónoklat elméletének hat könyve*, in *Retorikák a barokk korból* 105–142.

⁵ *Olvasmányok a szent-magány alkalmára. Granadai Lajos és Courbon nyomán franciából* (Székesfehérvár, Debreczenyi István, 1912) 5. A „híres mű” minden bizonnyal a *Guía de pecadores* (Salamanca, Andrea de Portonaris, 1567).

fordítása is.⁶ Mivel részletes életrajza sem jelent még meg magyarul, az alábbiakban egy kicsit bővebben kitérünk erre is.

Granadai Lajos élete és jelentősége

A spanyol „arany század” irodalmának és lelkiségének e kimagasló alakja 1504-ben született Granadában, Luis de Sarria néven. Nem volt könnyű gyermekora, családjá nélkülözésben élt,⁷ és édesapját (Francisco) ötévesen elveszítette.⁸ Megözvegyült édesanyja feltehetően gondoskodott alapvető oktatásáról, így olvasást és hittant tanulhatott. Noha a pontos körülményeket nem ismerjük, tudjuk, hogy Lajos 1520 körül az Alhambra palotába költözött, ahol 1523-ig doña Catalina de Mendoza y Zúñiga grófné (†1557)⁹ apródjaként, sőt szinte fogadott fiaként élt és nevelkedett.

Nagyjából húszévesen lépett be a granadai Santa Cruz la Real domonkos kolostorba, ahol 1524-ben öltötte fel a rend ruháját.¹⁰ Szerzetesi fogadalmát 1525. június 15-én tette le. A következő években a rendi keretek között folytatta tanulmányait kiváló tanárok irányításával. 1529-ben kiemelkedő tehetségének és szorgalmának elismeréseképpen a valladolidi San Gregorio kollégiumba küldték, ahol öt évet töltött. Ettől kezdve viselte a „Granadai” nevet.

1534-ben mexikói misszióra jelentkezett, de a rend végül mást küldött helyette. 1535-től már az Escalaceli néven ismert kolostor helyreállításán és megújításán munkálkodott Córdoba közelében. Kivételes lelkivezetői és szónoki képessége ebben az időben kezdett megmutatkozni. 1538-ban a córdobai káptalan őt kérte fel a nagyböjti beszédek megtartására a székesegyházban. Az Escalaceli csendje és békéje fontos szerepet játszott lelki fejlődésében is.

A córdobaiak heves tiltakozása ellenére 1545-ben új megbízatást kapott, a Palma del Río-i Santo Domingo perjele lett. A következő évben Francisco Romeo de Castiglione rendfőnök (1546–1552) különleges kiváltsággal tüntette ki: felhatalmazta és egyben megbízta, hogy vándorprédikátorként egész

⁶ *A Guía de pecadores* [Bűnösök kalauza] 1567-es változatának magyar kiadása előkészületben a Jel Kiadónál.

⁷ „Olyan szegény asszony fia vagyok, aki abból az alamizsnából élt, amelyet a kolostor kapujában adtak neki.”: GRANADA, Luis de, *Carta a San Carlos Borromeo*, in *Obras de Fr. Luis de Granada I–XIV* (ed. Justo Cuervo; Madrid, Viuda é Hija de Gómez Fuentenebro, 1906–1908; a továbbiakban: Cuervo) XIV, 478–479.

⁸ MUÑOZ, Luis, *Vida y virtudes del venerable varón el P. M. Fray Luis de Granada, de la Orden de Santo Domingo* (Madrid, Maria de Quiñones, 1639) f. 3r.

⁹ SOLER SALCEDO, Juan Miguel, *Nobleza española. Grandeza inmemorial 1520* (Madrid, Vision Libros, 2008) 195.

¹⁰ MUÑOZ f. 5v.

Spanyolországban hirdesse Isten szavát. E kihívásnak Lajos testvér – bizonyára perjeli kötelezettségei miatt – csak részben tett eleget, hitszónoki tevékenysége csupán Andalúzia és Extremadura területén dokumentálható. Feltehetően 1549-től a badajozói domonkos közösség tagjaként folytatta szerzetesi életét.

1550–1551 fordulója táján a portugáliai Évora-ba költözött, és élete további részét – alkalmi utazásoktól eltekintve – portugál földön töltötte Henrique bíboros, érsek¹¹ tanácsadójaként, szónokaként és a királyi család több tagjának gyóntatójaként. 1556-ban a portugál domonkosok tartományfőnöküknek választották. 1558-ban Catarina (Ausztriai Katalin) régens királynő (1557–1562) felajánlotta neki a bragai érseki széket, de Lajos testvér nem fogadta el. Ezekben az években már jelentős írói tevékenységet is folytatott.¹² 1559-ben azonban súlyos csapás érte: minden erőfeszítése ellenére a spanyol inkvizíció a tiltott könyvek listájára tette három művét. Helyzete néhány év múltán tisztázódott,¹³ amit az a tény is jelez, hogy a domonkos rend általános káptalanja (Bologna, 1564) „a teológia mestere” címmel tüntette ki elismerve ezzel tanításának megbízhatóságát.

A tartományfőnöki tisztséget 1560 júniusáig töltötte be, de már néhány hónappal korábban elhagyta Évorát, és a lisszaboni Santo Domingo-kolostorba költözött. A következő csaknem három évtizedben továbbra is szónokként és királyi tanácsadóként tevékenykedett, igyekezett előmozdítani a Trentói Zsinat (1545–1563) reformjainak érvényesítését, újabb jelentős műveket írt, és több korábbi munkáját átdolgozta. XIII. Gergely pápa (1572–1585) 1582. július 21-én kelt meleg hangú brevéjében személyesen méltatta érdemeit. 1588. december 31-én szentség hírében hunyt el a Santo Domingo-kolostorban.¹⁴

Tettei, szavai és főként írásai kora egyházi megújulásának és szellemi életének meghatározó alakjává avatják Granadai Lajost. Az új világrész felfe-

¹¹ Henrique (1512–1580) I. Manuel király fia, 1533-tól bragai, 1540-től évorai érsek, 1578–1580 között Portugália királya (I. Henrik).

¹² 1559-ig megjelent főbb önálló művei: *Libro de la oración y meditación* (Salamanca, Andrea de Portonaris, 1554); *Guía de pecadores I-II* (Lisboa, Ioannes Blavio de Colonia, 1556–1557); *Manual de diversas oraciones y ejercicios espirituales* (Lisboa, Ioannes Blavio de Colonia, 1557); *Compendio de doctrina christiãa* (Lisboa, Ioannes Blavio de Colonia, 1559); *Treze sermões das tres paschoas do anno e das principães festas* (Lisboa, Ioannes Blavio de Colonia, 1559).

¹³ Tellechea szerint az inkvizíció döntését a Trentói Zsinat felülvizsgálta, s Granadai Lajos írásait mindenben a katolikus egyház tanításával egyezőnek mondta ki 1563 novemberében: TELLECHEA IDÍGORAS, José Ignacio, *Aprobación de la „Guía de Pecadores” de fray Luis de Granada en el Concilio de Trento*, in *Hispania Sacra* (1959) 225–227, idézi: ALONSO DEL CAMPO, Urbano, *Vida y obra de fray Luis de Granada* (Biblioteca Dominicana) (Salamanca, Editorial San Esteban, 2005) 117.

¹⁴ Ahol másként nem jeleztük, az életrajzi adatok forrásai: ALONSO DEL CAMPO 45–70, 86, 112–117, 345–346; HUERGA, Álvaro, *Fray Luis de Granada. Una vida al servicio de la Iglesia* (BAC 496) (Madrid, Editorial Católica, 1988) 3–55, 84–98, 118–122, 138–144.

dezése, a reformáció terjedése, a török hódítás komoly kihívások elé állítja Európát. 1492-ben az Ibériai-félsziget felszabadul a közel nyolc évszázados mór megszállás alól, ám a „reconquista” után még hosszú évtizedekig elhúzódnak a konfliktusok az ott élő népes moriszkó lakosság és az uralomra jutott spanyolok között.¹⁵ Spanyolországban a korábbi négy királyság (Aragónia, Kasztília, Granada és Navarra) egyesítése és az amerikai hódítások nyomán látványos fejlődés bontakozik ki, ugyanakkor rendkívüli lelki felvirágzásnak is tanúi lehetünk, amelyet jól szemléltetnek a 16. század spanyol szentjei: Villanuevai Szent Tamás (1486–1555), Loyolai Szent Ignác (1491–1556), Alkantarai Szent Péter (1499–1562), Avilai Szent János (1500–1569), Xavéri Szent Ferenc (1506–1552), Borgia Szent Ferenc (1510–1572), Avilai Szent Teréz (1515–1582), Ribérai Szent János (1532–1611), Keresztes Szent János (1542–1591), Kalazanci Szent József (1557–1648). Hasonlóan jellemző a szerzetesrendek megújulása. Megalakul a Jézus Társasága, amely gyorsan terjed Spanyolországban is, reformok zajlanak a ferenceseknél, az ágostonosoknál, a kármelitáknál, hogy csak néhány példát említsünk.

A prédikátorok rendjében a 15. században megkezdett reform szellemében folynak a változások.¹⁶ A granadai domonkos testvér sokat tesz e téren,¹⁷ a megújulási folyamatnak azonban művei és személyes, baráti kapcsolatai révén sokkal tágabb perspektívában is aktív részese, sőt egyik központi figurája: Avilai Szent Jánoshoz életre szóló barátság fűzi, életrajzát is ő írja meg.¹⁸ Alkantarai Szent Péter kivonatot készít *Libro de la oración y meditación* (Salamanca 1554) című könyvéből.¹⁹ Avilai Szent Teréz alapvető ol-

¹⁵ A moriszkó megnevezés a reconquista utáni Spanyolországban a többnyire kényszer hatására keresztény hitre tért muzulmánokra értendő. Lásd a Real Academia Española értelmező szótárának vonatkozó szócikkét: <https://dle.rae.es/?w=morisco> (2020.01.21.). Az uralmuk megszilárdítására törekvő spanyol uralkodók nem bántak kíméletesen a legyőzött mórokkal. Aki nem tért át a katolikus hitre, arra száműzetés várt. Ugyanakkor bizalmatlanság övezte az áttérőket is, akik egyes területeken – különösen Granadában – mereven elzárkóztak az integráció elől, miközben egyre szigorúbb intézkedések sújtották őket. Mindez olyan súlyos összeütközésekhez vezetett, mint például az alpujarrasi felkelés (1568–1571).

¹⁶ Bővebben: Cos, Julián de, *La espiritualidad de fray Luis de Granada* (Salamanca 2014) 13–16, http://www.traditio-op.org/biblioteca/Luis_de_Granada/La-espiritualidad-de-fray-Luis-de-Granada-julian-cos.pdf (2019.07.02.).

¹⁷ Újjászervezi az Escalaceli közösségét (HUERGA 47–52), portugál tartományfőnökként a reformok szellemében rendházzá alakítja a Pedrógão Grande-i házat (MUÑOZ f. 32v–33r; HUERGA 119), újat alapít Montemor-o-Novóban (HUERGA 120), később új rendház építésén fáradozik Setúbalban (Cos 10).

¹⁸ *Vida del Beato Juan de Avila* (Madrid, Pedro Madrigal, 1588): Cuervo XIV, 211–322.

¹⁹ *Tratado de la oración y meditación* (Lisboa, Ioannes Blavio de Colonia, 1559): Cuervo X, 437–520. Bár neve szerepel a kötet címlapján („recopilado por el R. P. F. Pedro de Alcántara”), egyesek vitatják Alkantarai Szent Péter közreműködését, mások viszont a mű egyedüli szerzőjének tartják, vö. Cuervo X, vii; Fr. MIGUEL ANGEL, *Le véritable et unique auteur du „Tratado de la oración”*, in *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos* (1916) 139–222.

vasmányként írja elő műveit a sarutlan kármelita nővéreknek.²⁰ Baráti levelezést folytat Ribérai Szent Jánossal és Borromei Szent Károllyal, Milánó érsekével (1560–1584).²¹

Írásai mind mennyiség, mind minőség tekintetében lenyűgözőek, legutóbbi kiadásuk 52 kötetet tesz ki,²² hatásuk pedig messze túlmutat a 16. századon. Lelkiségtörténeti vonatkozásai aligha számba vehetők. Spanyolul, latinul vagy portugálul írt munkáit az évszázadok során számos nyelvre – köztük japánra is – lefordították, és mindmáig újabb és újabb kiadásai látnak napvilágot. Humanista lelkiességén, teológiáján túl szónoklattani megközelítése is maradandó befolyást gyakorolt Európa-szerte. Magyarország vonatkozásában *Rhetorica ecclesiasticájának*²³ és latin prédikációinak hatása nemcsak Pázmány Péternél (1570–1637), de még a 18. században is igazolható.²⁴

Granadai Lajos valójában íróként is elsősorban szónok volt. Írásai kiaknázzák a spanyol nyelv zeneiségét, az olvasó hallására is hatnak, de nem költői, sokkal inkább prédikatori indíttatásból. Művei sok tekintetben a *Rhetoricájában* megfogalmazott esztétikát tükrözik. Finom nyelvi és stílári érzéke, könnyed fogalmazása, gazdag és kifejező szókincse a modern spanyol nyelv és prózaírás egyik megalapozójává teszik.²⁵ Granadai Lajos a 16. század spanyol irodalmának talán legjelentősebb egyénisége volt.

A fordítás alapjául szolgáló mű

Az itt közölt szakasz Granadai Lajos egyik késői munkájából, a *Doctrina espiritualból* (Lelki útmutatás) való, amely 1587-ben jelent meg először Lisszabonban. Amint a kötet címlapjáról és bevezetőjéből megtudjuk, anyagát a szerző korábbi (1554–1561 között megjelent) írásaiból állította össze, jelentősen átdolgozva azokat. Egyik fontos előzménye a *Libro de la oración*

²⁰ SANTA TERESA, *Las fundaciones* [Az alapítások könyve] 28.41; *Las constituciones* [Konstitúciók] II.7.

²¹ A levelek kiadása: Cuervo XIV, 449–452, 477–481, 492–494, 499–501.

²² GRANADA, Luis de, *Obras Completas I–LII* (ed. Álvaro Hueriga; Madrid, Fundación Universitaria Española, 1994–2006).

²³ *Ecclesiasticae rhetoricae, sive de ratione concionandi libri sex* (Lisboa, Antonio Riberio, 1576), elterjedtebb kiadása: (Venetiis, apud Franciscum Zilettum, 1578).

²⁴ Vö. BITSKEY István, *Humanista erudíció és barokk világnézet. Pázmány Péter prédikációi* (Humanizmus és Reformáció 8) (Budapest, Akadémiai, 1979) 42, 44, 52, 96, 138; KNAPP Éva, *Ismeretlen irodalom- és nyelvelméleti munkák a 18. század első feléből* (Csete István és Gyalogi János), in *Irodalomtörténeti Közlemények* (2002) 3–4/287, 289–291.

²⁵ CUEVAS, Cristóbal, *Introducción*, in GRANADA, Luis de, *Obras Completas I* (ed. Cristóbal Cuevas; Madrid, Fundación José Antonio de Castro, 1994) xviii–xxi; ALONSO DEL CAMPO 11.

y *meditación* (Salamanca 1554), amelyet Lajos testvér már előzőleg is többször átirat.²⁶

A *Doctrina espiritual* hat értekezésből (tratado) áll. Az első kettő a belső és a szóbeli imát tárgyalja, a harmadik a helyes élet általános szabályait, a negyedik azoknak szól, akik már elkezdték Istent szolgálni, az ötödik a szentgyónásra és -áldozásra való előkészülethez nyújt támpontokat, végül a hatodik a szerzetesi fogadalmakat fejti ki. A mű célját így fogalmazza meg maga a szerző:

Ez az írás a két fő dolgot mutatja be, amelyekre az összes többi visszavezethető [a lelki életben], azaz az imát és a cselekvést. E két dologról végtelen sok könyvet írtak már. Mivel azonban ez a tanítás életünk szüntelen veszélyei és kísértései miatt olyannyira szükséges minden helyzetben, röviden össze akartam foglalni, s kiválogattam könyveinkből, amit ebből a szempontból a legfontosabbnak találtam.²⁷

Az V. értekezésen belül az Oltáriszentségről, illetve a szentáldozásról szóló részletnek önmagában is külön története van. A szöveg első változata Granadai Lajos ránk maradt írásai közül a legkorábbi, amely eredetileg is spanyol nyelven készült és nyomtatásban megjelent,²⁸ *Dos meditaciones para antes y después de la comunión* (Két elmélkedés áldozás előttre és utánra) címmel.²⁹ A két elmélkedés egy 1554-ben kiadott könyv³⁰ végén – mintegy függeléként – szerepelt. Későbbi műveiben a szerző kisebb-nagyobb változtatásokkal újra és újra felhasználta a szöveget.³¹ A *Doctrina espiritual*ban az elmélkedéseket jelentősen lerövidítette, és részben átfogalmazta. Ugyanakkor rövid bevezetőt illesztett eléjük, amellyel kontextusba helyezi őket, megvilágítva a szentáldozás és a rá való fölkészülés fontosságát. Úgy gondoljuk, ez a bevezető szakasz a mai olvasónak is többletet jelent, hiszen nemcsak lelkesít és buzdít, hanem igen világos eligazítást is ad az Eucharisztia szentségét illetően. Ezért esett választásunk a két elmélkedésnek erre a változatára, amely egyben jól tükrözi Granadai Lajos stílusát,

²⁶ Átdolgozott változatai: *Tratado de la oración* (Lisboa, Ioannes Blavio de Colonia, 1559); *Recopilación breve del libro de la oración* (Salamanca, Domingo de Portonaris, 1574).

²⁷ Cuervo XIV, 3 (Al lector).

²⁸ CUEVAS xxiii–xxiv.

²⁹ Kiadása: *Obras Completas* (ed. Cuevas) I, 27–44 = *Obras Completas* (ed. Huerga) XV; vö. *Tratado de meditación* (Toledo, Juan Ferrer, 1556): Cuervo XI, 416–429.

³⁰ PONCE DE LA FUENTE, Constantino, *Confesión de un pecador delante de Jesucristo, redentor y juez de los hombres* (Évora, Andrés de Burgos, 1554).

³¹ Vö. *Guía de pecadores* (Lisboa, Ioannes Blavio de Colonia, 1556–1557): Cuervo X, 426–435; *Tratado de algunas muy devotas oraciones...* (Lisboa, Ioannes Blavio, 1561): Cuervo XI, 339–350; *Memorial de la vida cristiana I* (Alcalá de Henares, Pedro de Robles y Juan de Villanueva, 1566²): Cuervo III, 360–365, 369–374.

érvelés- és gondolkodásmódját. A fordítás Justo Cuervo OP szövegkiadásán alapul.³²

KÖVETKEZIK EGY RÖVID ÚTMUTATÁS,
MELYBEN KIFEJTJÜK,
MILYEN TISZTELETTTEL ÉS ÁHÍTATTAL KELL A HÍVŐKNEK FELKÉSZÜLNIÜK
ÜDVÖZÍTŐNK LEGSZENTEBB TESTÉNEK VÉTELÉRE

Mivel a legszentebb Oltáriszentség minden szentség közül a legnagyobb, nagyobb tisztasággal és jobban felkészülve kell magunkhoz vennünk. Mert a szentségekben Isten ereje működik, ebben azonban ugyanaz az Isten igazán és valóságosan jelen van: ezért a lelkiismeret tisztaságán felül, amelyet a gyónás szentsége által nyerhetünk el, különleges áhítatot is igényel. Ezt pedig kiváltképpen három dolog segíti elő. Közülük az első a félelem és tisztelet az isteni Felség iránt, Aki itt jelen van; hiszen valóban hisszük, hogy abban a kis ostyában ott a mindenható Isten, ég és föld Teremtője, a világ Ura, az angyalok dicsősége, az összes üdvözültek felüdülése, minden korok bírója, Akit az angyalok és főangyalok, kerubok és szeráfok dicsérnek, és Akinek tekintete előtt reszketnek a mennyei hatalmak, nem mintha megsértették volna, hanem mert belátva e legfőbb Felség magasztosságát és kiválóságát, tudják, hogy Őelőtte nem többek apró férgeknek. Ez a félelem azonban nem fájdalmat kelt bennük, hanem a legnagyobb tiszteletet, mivel megértik, hogy amint azt a végtelen jóságot és szépséget szeretet illeti, úgy a legfőbb Úrnak félelemmel tartoznak. Az emberben is ugyanez az érzés támad, ha megfontolja bűnei sokaságát és mindennapi mulasztásait: hiszen ha félik Őt az angyalok és a mennyei fejedelmek, akik pedig teremtésüktől fogva sohasem követtek el ilyesmit, mennyivel inkább kell félnie egy hitvány főregnek, aki annyiszor és annyiféleképpen megsértette Teremtőjét!

Ez tehát az első dolog, amelyet az embernek fontolóra kell vennie; s amikor ezen asztalhoz közelít, mondja azt magában nagy tisztelettel: Istent fogadom be nemcsak lelkembe, hanem testembe is.

Am ezt a félelmet mérsékli a remény, amelyet maga az Úr ad nekünk, Aki irgalmas és együttérző szívvel tekint gyöngeségünkre és nyomorúságunkra, és a leggyöngédebb szavakkal hív meg asztalához: Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok halandóságotok és szenvedéleitek terhe alatt, mert én táplálékot és enyhülést adok lelketeknek [vö. Mt 11,28]. Máskor pedig, amikor a farizeusok zúgolódtak az Úr ellen, amiért a bűnösökkel étkezett, azt válaszolta nekik, hogy nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a

³² *Doctrina spiritual* (Lisboa, Juan Despaña y Miguel Darenas, 1589): Cuervo XIV, 150–159. Cuervo nem a legelső kiadást közli.

betegeknek, és Ő nem azért jött, hogy az igazakat hívja, hanem a bűnösöket [vö. Mt 9,10–13]. A bűnösök, akik bánják bűneiket, e szavakból bátorságot és bizalmat meríthetnek, hogy közeledni merészeljenek e mennyei lakomához.

Abban, hogy felébredjen bennünk a vágy és az éhség ez égi kenyér után, nagy segítség lesz, ha megfontoljuk hatásait és a nagy javakat, amelyeket általa nyernek azok, akik áhítattal veszik magukhoz. E javak pedig oly számosságok, hogy senki sem tudná felsorolni őket. Hiszen e mennyei kenyér által kapjuk az isteni kegyelmet, általa egyesülünk a fővel, Krisztussal, és válunk testének tagjaivá. Általa részesedünk szentséges szenvedésének keserveiben és érdemeiben, és általa újítjuk meg annak emlékét. Általa gyullad fel bennünk a szeretet, és kapunk erőt gyöngeségünkben, általa ízleljük meg a lelki örömök forrását, amely maga Krisztus, és általa ébrednek lelkünkben új szándékok és vágyak mindarra, ami jó. E mennyei kenyér által az örök élet igen becses zálogát kapjuk. Általa megbocsáttatnak mindennapi bűneink és mulasztásaink, és szintén általa lesz az ember töredelmes és bűnbánó, s támad a halálból az életre. Általa szenvedélyeink és rendetlen vágyaink heve is csillapodik, sőt Krisztus költözik általa lelkünkbe, és benne lakva Önmagához teszi hasonlónak, ahogyan Ő maga kinyilvánította, amikor azt mondta, hogy amint Atyja benne van, s ezért az Ő élete az Atyáéhoz hasonló, úgy tiszta életével hozzá fog hasonlítani az, aki méltón fogadja be Őt e Szentségben, és azt mondhatja immár az apostollal: Élek, de már nem én, mivel Krisztus él bennem [vö. Gal 2,20]. Ha tehát ez a mennyei kenyér ilyen hatásokat hoz létre azok lelkében, akik tiszta lelkiismerettel eszik, ki volna oly érzéketlen és olyannyira ellensége önmagának, hogy ne éhezne erre a kenyérre? A szentáldozás napján és előestéjén ezen dolgok megfontolásával kell foglalkoznia az embernek, hogy felébressze magában az említett három érzelmet, azaz a valódi áhítatot, amelyet ez a szent eledel megkövetel. Sokat segíthet ebben a következő két imádság, ha figyelmesen és a lehető legnagyobb áhítattal olvassák, mert a jámbor lélek olyan szavakat és gondolatokat talál bennük, amelyek felkeltik benne ezt a három említett érzelmet.

*Következik egy áhítatos elmélkedés
a szentáldozás előttre,
hogy felébressze a lélekben a szeretetet és a tiszteletet
a legszentebb Oltáriszentség iránt*

Ki vagy Te, Uram, és ki vagyok én, hogy Hozzád merészeljek járulni? Mi az ember, hogy magába fogadhatja Istent, az Alkotóját? Mi az ember önmagától, ha nem a romlás edénye, a harag fia, a pokol örököse, bűnök elkövetője, Isten megvetője, minden szentre és jóra alkalmatlan, de minden rosszra ké-

pes teremtmény? Mi más az ember, mint mindenestül nyomorult állapot, aki döntéseiben vak, tetteiben mihaszna, kívánságaiban szennyes, vágyaiban zabolátlan és végső soron mindenben kicsi, csupán saját maga szemében nagy? Ilyen hitvány és közönséges teremtmény hogy merészelne ilyen felséges Istenhez közelíteni? A csillagok is fakók tekinteted előtt, az ég oszlopai megremegnek Előtted, a leghatalmasabb szeráfok behúzzák szárnyukat, és hitvány féregnek érzik magukat jelenlétedben: hogy fogadhatna hát magába Téged egy ilyen hitvány és alacsonyrendű teremtmény? A Keresztelő, aki már anyja méhétől fogva megszentelődött, nem mer fejedhez érni, és nem tartja méltónak magát, hogy sarud szíját megoldja [vö. Lk 3,16]. Az apostolok Fejedelme így kiált: Távozz tőlem, Uram, mert bűnös ember vagyok! [vö. Lk 5,8] És én, oly sok bűnömmel Hozzád mernék járulni? Ha a templom asztalán lévő kenyereket, melyek e misztériumnak csupán árnyékai voltak, csak a tiszták és megszenteltek ehettek meg [vö. Lev 24,5–9], hogyan merészném az angyalok kenyerét enni én, aki olyan távol vagyok a szentségtől? Isten azt parancsolta, hogy a húsvéti bárányt, mely e szentségnek csak előképe volt, kovásztalan kenyérral, keserű salátával, saruval a lábukon és felövezett derékkaal egyék [vö. Kiv 12,8.11]. Hogy mernék én az igazi húsvéti Bárányhoz járulni mindezek nélkül? Hol a romlottság kovásztól mentes kenyér tisztasága? Hol a valódi bűnbánat keserű salátája? Hol a derék és a láb tisztasága, ami a jó vágyakat jelenti? Félek, nagyon is félek, hogyan fogadnak engem majd az asztalnál mindezek nélkül. Ugyanígy elutasították azt is, akin nem volt menyegzős ruha – ami a felebaráti szeretet –, és kezét-lábát megkötözve kidobták a külső sötétségre [vö. Mt 22,12–13]. Hát mi mást reméljek én, ha így megyek erre a lakomára? Ó, isteni szemek, amelyek előtt kendőzetlenül feltáru a lelkek minden zuga, mi lesz az én lelkeimmel, ha ilyen öltözék nélkül jelenek meg előttetek? A szövetség ládájának megérintése olyan súlyos dolog volt, hogy a papnak, aki azért ért hozzá, mert az majdnem leesett, azonnali halál volt a büntetése [vö. 2Sám 6,6–7]. Hogy ne tartanék hasonló büntetéstől, ha méltatlanul veszem Azt, Akit a láda jelképezett? Ugyanezt a ládát a bétsemesiek csupán kíváncsian megnézték, amikor áthaladt földjükön, és már ezért a merészségért is igen súlyos büntetést kaptak [vö. 1Sám 6,19]. Ó, irgalmas és rettenetes Isten, mennyivel nagyobb ez a Szentség annál a ládánál! És mennyivel nagyobb dolog magunkhoz venni, mint nézni Téged! Hát hogy ne reszketnék, amikor ilyen hatalmas és igazságos Istent készülök magamhoz venni?

S ha nagyságod miatt annyi okom van félni, mennyivel inkább bűneim és romlottságom láttán? Volt idő – és adja meg irgalmad, hogy ne legyen úgy most is –, amikor szívem Rólad feledkezett meg leginkább, és Téged szerettem legkevésbé, végtelen Szépség, s a teremtmények porát többre becsültem kegyelmed kincsénél és dicsőséged reményénél. Vágyaimhoz szabtam éle-

tem, kívánságaimnak engedelmeskedtem, és úgy bántam Veled, mintha sohasem ismertelek volna. Én vagyok a balga, aki azt mondta szívében, nincs Isten [vö. Zsolt 14,1; 53,1], mert úgy éltem, mintha azt hinném, hogy nincsen. Nem fáradtam szeretetedért, nem aggódtam igazságosságodért, nem fordultam el a rossztól törvényeidért, nem adtam hálát jótéteményeidért, amint illetet volna, nem kerültem Érted a bűnt, noha tudtam, hogy mindenütt jelen vagy. Engedtem szemem minden kívánságának, és szívem gyönyöreinek nem vettem gátat. Ugyan milyen rosszat nem követtem el romlottságomban? Mi egyéb volt az életem, mint ellenkezés és hadakozás Veled, s értem viselt kínjaid megújítása?

Ó, mezei virág, völgyek lilioma, hogyhogy most barmok eledele akarsz lenni? Hogy adhatnák ezt az isteni étket kutyáknak, ezt a gyönyörű virágot sertéseknek [vö. Mt 7,6]? Ó, tiszta lelkek kedvelője, Aki liliomok közt legeleszel, míg tart a nap és távol a sötétség, miféle legelőt adhatnék én Neked szívemben, ahol nem nőnek ilyen virágok, csak bogáncs és a rossz vágyak tövissei? Ágyad libanoni [cédrus]fából készült, oszlopai ezüstből valók, támlája arany, függőnye bíbor. Az én házamban nincs semmi ilyesmi: milyen hellyel kínálhatnálak, amikor belépsz? Szent testedet tiszta lepelbe göngyölték és új sírba temették, ahová még senkit sem temettek. Hát az én lelkemben hol van olyan tiszta és új hely, ahová eltemethetnék? Szám nem nyitott sír volt talán, amelyből bűneim büze és romlása jött elő? Szívem nem rossz gondolatok és vágyak forrása volt-e? E szennyes ajkakkal és ilyen állapotban hogy merhetnék befogadni, és hogyan kínálhatnék Neked nyugvóhelyet? Ó, Megváltóm, szégyenkezem magamat látva. Szégyellem, hogy így megyek a mennyei Hitveshez, Aki újra fogadni kíván engem. Könyörtelened odáig megy, dicsőséges Király, hogy nem restelled hitvesedként házadba fogadni azt, aki lélekben annyiszor hűtlen volt Hozzád! Azt mondod Jeremiás által: Annyi szeretővel paráználkodtál, ahánnyal csak akartál, mégis térj vissza hozzám, és én befogadlak [vö. Jer 3,1.12.14].

Ismerem, Uram, méltatlanságomat, és ismerem nagy irgalmadat. Ez ad bátorságot, hogy Hozzád járuljak úgy, ahogy vagyok, mert minél méltatlანabb vagyok én, annál nagyobb a Te dicsőséged, amiért nem vetsz el és nem utálsz egy ilyen alávaló teremtményt. Nem, Uram, Te nem vetted el a bűnösöket, inkább hívod és magadhoz vonzod őket. Te mondtad: Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtak vagytok és terhet hordoztok, és én felüldítelek titeket [vö. Mt 11,28]. Azt is mondtad: Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek. És: Nem az igazakért jöttem, hanem a bűnösökért [vö. Mt 9,12–13]. Azt mondták, szóba állsz bűnösökkel és velük eszel. Nem váltottál azóta sem, Uram, ezért hiszem, hogy most, az égből is hívod azokat, akiket egykor a földön hívtál. Irgalmas hívásodra Hozzád jövök hát bűneim terhével, hogy levedd rólam, saját nyomorúságomtól és kísértéseimtől fárad-

tan, hogy enyhülést adj nekem. Úgy jövök, mint beteg az orvoshoz, hogy meggyógyíts, mint bűnös az igazhoz, az igazságosság forrásához, hogy igaz-zá tégy. Azt mondják, szóba állsz a bűnösökkel és velük eszel, és hogy kedves számodra az ilyenek társasága. Ha ennyire kedvedre való az ilyen vendégség, íme, itt egy bűnös, akivel együtt költheted el az ételt. Hiszem, Uram, hogy inkább örömet lelted a köztudottan bűnös nő könnyeiben, mint a farizeus pompás vendéglátásában, hiszen nem vetted meg könnyeit, és nem utasítottad el bűnös volta miatt, hanem szóba álltál vele, megbocsátottál neki, védelmedbe vitted, és azért a néhány könnyecseppért sok bűnét eltörölted [vö. Lk 7,36–38]. Itt, Uram, most újabb alkalom kínálkozik dicsőséged növelésére, mivel ennek a bűnösnek több a bűne, de kevesebb a könnye. Nem akkor gyakoroltál utoljára irgalmasságot, de nem is először. Sokszor tettél így azelőtt, és sokszor azután is. Számítsd most ezt is [könyörületես tetteid] sorába, és bocsáss meg annak, aki jobban megbántott, és kevésbé siratja, hogy megbántott. Nincs elég könnye, hogy megmossa lábadat, a Te ki-ontott véred azonban elég a világ minden bűnének lemosására. Ne haragudj meg rám, Istenem, amiért Hozzád merek járulni így, amint vagyok. Felmentél a mennybe, Uram, de ugyanaz vagy, Aki a földön voltál, és ugyanúgy cselekszel. Mert ha nem így volna, ha más volnál, mint itt, akkor bizony egy másik evangéliumra is szükségünk lenne, amely elmondja, milyen vagy ott.

Azt olvasom az evangéliumban, hogy a betegek és nyomorultak igyekeztek megérinteni Téged, mert olyan erő áradt Belőled, amely mindenkit meggyógyított: Hozzád jöttek a leprások, Te kinyújtottad áldott kezed, és megtisztítottad őket. Hozzád jöttek a vakok, a süketek, a bénák, s végül Hozzád fordult minden szűkséget szenvedő a világon, és egyiküket sem utasítottad el. Egyedül Benned van egészségünk, Benned életünk, Benned minden baj orvossága. Éppolyan könyörületes vagy a gyógyításban, mint amennyire hatalmas van rá. Ki máshoz mennénk hát?

Valóban tudom, Uram, hogy ez az isteni Szentség nemcsak az egészségesek tápláléka, hanem a betegek orvossága is, nemcsak az élők erőssége, hanem a holtak föltámadása is, nemcsak szeretetre gyullasztja és gyönyörködteti az igazakat, hanem gyógyítja és megtisztítja a bűnösöket is. Ki-ki jöjjön, ahogy tud, és vegye el a maga részét. Jöjjenek az igazak, egyenek és örvendezzenek ennél az asztalnál, zengjen hitvallásuk és dicséretük hangja a lakomán! Én bűnösen és betegen jövök az élet kenyéréért. E segítség nélkül sehová sem jutok, semmiképpen sem mondhatok le róla. Ha beteg vagyok, meggyógyít, ha egészséges, megőriz. Ha élek, megerősít, ha meghaltam, feltámaszt. Ha hideg vagyok, lángra lobbant, ha langyos, felmelegít. Nem csüggedek vakságom miatt, mert az Úr megvilágosítja a vakokat; elesettségem miatt sem, mert az Úr felemeli az elesetteket. Nem futok el Előle mezítelenségem miatt, ahogy Ádám tette, mert Neki van hatalma elfedni mezíte-

lenségem; szennyes és mindenestül bűnös voltom miatt sem, mert Ő az irgalom forrása; sem pedig szegénységem miatt, mivel Ő minden teremtmény Ura. Nem hiszem, hogy ezzel megsértem (jóllehet igen nyomorult vagyok), hanem alkalmat adok Neki, hogy segítségemre sietve irgalma még fényesebben tündököljön. A vakon született sötétsége arra szolgált, hogy fényesebben ragyogjon benne Isten dicsősége [vö. Jn 9,1–7], az én sanyarú állapotom pedig arra szolgál majd, hogy kinyilvánuljon Annak jósága, Aki bár oly fontos, mégsem veti meg az ilyen hitvány dolgokat. Főképp mivel nem én számítok itt, hanem Uram, Jézus Krisztus érdemei, melyekért az örök Atya méltóztat fiának tekinteni és akként bánni velem.

Ezért könyörgök Hozzád, Üdvözítőnk legkegyesebb Atyja, hogy amint Dávid, a szent király asztalához ültetett egy béna nyomorékot, mert kedves és nagyra becsült barátjának, Jonatánnak a fia volt, és így akarta megtisztelni a fiút apja érdemeiért [vö. 2Sám 9,7], úgy Te is, örök Atya, méltóztatd szent asztalodhoz ültetni ezt a szegény és rút bűnöst, nem önmagáért, hanem kedves Barátodnak, Jézus Krisztusnak, a mi igazi Atyánknak érdemeiért. Aki Veled él és uralkodik mindörökkön örökké. Ámen.

*Következik egy másik imádság
áldozás utánra*

Ó, irgalmas Istenem, hogy adhatnék [méltóképpen] hálát, amiért Te, királyok Királya és urak Ura ma meglátogattad lelkemet, eljöttél szegény hajlékomba, s e Szentség felmérhetetlen ereje által eggyé lettél velem? Mivel viszonzhatnám ezt a megtiszteltetést? Mivel szolgálhatnám meg ezt a jótéményt? Ilyen szegény teremtmény hogy hálálhatna meg ilyen gazdag adományt? Hiszen nem elégszel meg azzal, hogy fenséges istenségedben részesítesz minket, hanem szentséges emberségednek és általa szerzett érdemeidnek is részeseivé teszel. Mert itt testedet adod nekünk, s vele mindazt a kincset és érdemet, amelyet általa számunkra elnyertél. Ó, csodálatos ajándék! Ó, örökös hálára és dicséretre méltó, gyönyörűséges adomány, melyet rosszul ismernek az emberek! Ó, lelkünk legkegyesebb gyógyítója, adhatnál-e ennél nagyobb kincset? Jól mondtad, Uram, amikor Atyádhoz imádkoztál: Atyám, értük szentelem magam, hogy valóban szentek legyenek [vö. Jn 17,19]. Ó, micsoda új módja a megszentelésnek, amely oly fáradságos a megszentelőnek, és oly könnyű a megszenteltnek! Mert Tiéd a szentség, enyém a gyümölcse; Tiéd a munka, enyém a haszon; Tiéd a költség, enyém a nyereség; Tiéd a fenyítés, enyém a bocsánat; Tiéd a keserű orvosság,³³ enyém az általa nyert egészség és élet. Az én adósságomat törlesztették kincseid, azok a szögek, azok az arculütések és tövisszúrások és az a drága vér,

³³ Az eredetiben: „la purga y la sangría”, azaz „a purgálás és az érvágás”.

mely értem omlott! Engem mostak meg azok a könnyek, engem gyógyítottak azok a sebek, és miattam kaptad a korbácsütéseket. Ó, boldog közösség! Ó, csodálatos testvérség! Ó, kimondhatatlanul értékes kincsek! Mivel járultunk mi hozzá ehhez, Uram? Mit adtunk mi Neked, hogy ilyen ajándékot adj nekünk? Kétségkívül nem volt rá más okod, egyedül jóságod. Miért világít a nap? Miért melegít a tűz? Miért hűt a hó? Nyilván azért, mert ezeknek a teremtményeknek természetéből adódik, hogy ilyen hatást keltsenek. Neked pedig, Istenem, az irgalom és a megbocsátás a természeted, sőt az, hogy mással elnéző vagy, de magaddal nem. Természeted a jóság, és nem akármi-lyen jóság, hanem a túlradó jóság. Amint a jóság közölni akarja magát, a legfőbb jóság pedig minden másnál jobban akarja közölni magát, úgy Te is ezt teszed velünk, hiszen egészen nekünk adod Magad. Születésseddel testvé- rünk, kenyérré válva táplálékunk, halálloddal váltságunk, uralkodván jutal- munk lettél.

Végül, lelkem, ha egy szóba akarsz sűríteni mindazt a jót, amely ezzel az isteni Szentséggel jár, gondold meg, mit hozott az Úr a világnak, amikor idejött. Mert amint a világba jöttetek kegyelmi életet adott a világnak, úgy amikor ily módon a lélekbe jön, ugyanezt az életet adja neki. Ó, isteni éték, Aki által az emberek fiai Isten fiaivá lesznek, s Aki által emberségünk meg- hal, hogy Isten éljen benne! Ó, imádatra méltó, legédesebb kenyér, amely a lelket táplálod, és nem a gyomrot, megerősítet a szívet, és nem terheled a testet, felélnéked a szellemet, és nem tompítod az értelmet, amelynek ere- jéből meghal érzékiségünk, és elpusztul önakaratumk, hogy az isteni akarat teljesedjék bennünk!

Hogyan adhatnék hálát, hogyan dicsérhetnék [méltóképpen] ezért a jó- téteményért, Uram? Ha az adománnyal arányosnak kell lennie köszönetnek, micsoda köszönet illene ehhez az adományhoz? A Kivonulás könyvében ol- vassuk, hogy azt mondtad Mózesnek: Végy egy aranyedényt, töltsd meg mannával, és tedd a szövetség ládjába! Ott őrizzék mindörökre, hogy a jö- vendő nemzedékek tudják, miféle eledellel tápláltam atyáitokat negyven éven át a pusztában [vö. Kiv 16,32]. Ha tehát annak a romlandó ételnek ilyen megbecsülését kívántad, hogy ama tiszteletre méltó helyen parancsol- tad emlékül őrizni, mennyire meg kell becsülnünk ezt a romolhatatlan étket, amely örök életet ad annak, aki eszi? Világos, hogy amint az egyik étel kü- lönbözik a másiktól, úgy különbözik az egyiknek jótékony hatása a másiké- től, és úgy kell különböznie hálaadásunknak is. Az az étel földi volt, emez mennyei; az a testet táplálta, ez a lelket; az nem adott valódi életet azoknak, akik ették, ez viszont örök életet ad annak, aki eszi. De összehasonlítva a kettőt, mit kell tennünk? Hiszen amennyire különbözik a Teremtő a terem- ménytől, annyira különbözik az egyik étel a másiktól! Ha olyan megemléke- zést és hálát kívántál azért, hogy veszendő és romlandó étellel tápláltad a né-

pet, mit kívánsz akkor, amikor annyival kiválóbb étellel táplálsz minket, mint amennyivel Isten jobb teremtményénél? Ó, mennynek étele, életnek kenyere, örömöknek kútja, erényeknek forrása, bűnöknek halála, szeretetnek tüze, egészségnek orvossága, lelkeknek megújulása, Istennek királyi lakomája, örök boldogságnak íze! Mit mondjak hát, Istenem, hogyan adjak hálát, micsoda szeretettel szeresselek, hogy kellően válaszoljak arra a szeretetre, amelyet Te mutatsz irántam? Ha Te, noha Az vagy, Aki, így szeretsz engem, hitvány és nyomorult férget, hogy ne szeretnék én Téged, lelkem előkelő és ragyogó Hitvesét?

Ha már ilyen társaságba fogadtak, ilyen asztalhoz ültettek, átöleltek ezek a karok, ilyen örömmel ajándékoztak meg, ennyi jótétteménnyel köteleztek halálra, s legfőképpen a szeretetnek ily erős kötelékei kötnek, mostantól minden más szeretetről lemondok ezért a szeretetért. A világ nincs többé számomra, sem semmiféle evilági öröm vagy pompa. Távozzanak, távozzanak messzire tőlem azok a hamisan csábító javak, mert ez a legfőbb és egyetlen igazi Jó. Aki angyalok kenyerét eszi, ne egye az állatok eledelét! Aki Istent fogadta hajlékába, ne engedjen be oda hívságokat! Hogy nyithatná meg szíve ajtaját világi gondolatoknak az, aki a világ Urát fogadta magába? Hogy adhatna lelkében helyet közönséges dolgoknak az, akit már megszentelt az isteni jelenlét? Hogy engedhetne be világi gondolatokat és vágyakat a szív, melyben Isten vett szállást? Hogy ejthetne ki egyetlen vagy hiú szavakat a nyelv, amelyet Isten érintett? Ha az áldozat, amelyet Salamon király a templom udvarában mutatott be, megszentelte azt a helyet [vö. 1Kir 8,64], mennyivel inkább megszentelődött lelkem, hiszen Azt fogadta magába, Akit az [ószövetségi] törvény minden áldozata és szentsége jelképezett! S mivel ez isteni Szentség által oly sok és nagy jótétteményben részesítesz, kérek, ne vegyem ezt a nagy ajándékot és a lelkeknek e hathatós orvosságát hiába, s ne szolgáljon ítéletemre az, amit javunkra rendeltél, Aki élsz és uralkodol mindörökkön örökké. Ámen.